

Surányi János

Kőváry Károlyt szinte mindenki Kavicsként vagy Kavics tanár úrként ismerte. Nevét, melyet még első iskolájában kapott, büszkén viselte, hiszen tanítványaitól kapta. S hogy mit kaptak tőle diákjai, kollégái és mindazok, akik a közelében lehettek? Kaptunk tőle tudást, és megtanított a matematika szeretetére, elsősorban a geometria szeretetére. A geometria a matematika művészete, mondta. De tanulhattunk tőle történelmet is. A Laricsev feladatait sokszor úgy adta fel: III. Béla uralkodásának második éve, és nevetve megvárta, amíg kitotózzuk, melyik feladatra is gondolt. „Gondolataidat nyom nélkül elröppenni ne hagyd”, idézte Kölcseyt, ha valakinek jó ötlete volt, de nem akarta leírni a füzetébe. És hosszan sorolhatnám, hogy mi mindent tanított meg észrevétlenül. De sokkal fontosabb, amit mindezen túl, mindezek előtt a legszemélyesebben kaptunk tőle. Aki ismerte, akit tanított, az tudja, hogy milyen jó volt tudni, hogy van egy biztos pont az életünkben, akit úgy hívnak: Kavics, akinek bátorító szavára, feszültségoldó mosolyára, tüzes vidámságára a legrosszabb pillanatainkban is számíthattunk. Számíthattunk ingyen, és anélkül hogy bármit is szólnunk kellett volna. Nehéz erről beszélni, amikor még olyan közel van a megdöbbentő és szinte felfoghatatlan hír, hogy az, aki ilyen biztonságot, bizalmat és erőt sugárzott magából, meghalt. A megszokás majdnem azt mondatta velem: többé nincs közöttünk – de a megszokás pontatlan és megbízhatatlan fogalmazó. Mert nem igaz, hogy Kavics nincs közöttünk. Kevés ember van, akire ilyen biztosan mondhatjuk, hogy most is közöttünk van, amikor pedig hiánya nagyon is fájdalmasan hasít belénk.

Ez az ellentmondás nem hagy nyugodni és arra kényszerít, hogy ne érjem be azzal a nagyon is sok mindennel, amit könnyű elmondani róla, hanem megpróbáljam fölidézni azt a legfontosabbat, amit Kavics jelent nekem és nekünk, mindazoknak, akik a közelében élhettek. Mert a végtelenségig lehetne idézni azokat a mozzanatokat, amelyekkel olyan otthonossá tette a matematika órát mindenki számára, hiszen minden tanítványa őriz ilyen emléket. Számítlan, nem kifejezetten matematikai érdeklődésű tanítványával tudta megízleltetni a matematikai felfedezés örömét, és tudta így beavatni őket a matematika szépségeibe. És nem titok, de végre nyilvánosan ki kell mondani, hogy a Fazekas Gimnáziumból nélküle nem lett volna az, ami, hogy a Fazekas matematika tagozata azért képvisel ma is világszínvonalat, mert Kavics az alatt a majdnem 30 év alatt, amelyet ott tanított, iskolát teremtett. Ő honosította meg a műhelymunkának azt a hangulatát, amely olyan otthonossá tette az óráit. Nem véletlenül kapta Urbán Jánossal együtt az első Rátz Tanár Úr Díjat: mert ami Rátz tanár úr volt az egykori Fasori Gimnáziumnak, az Kavics a Fazekasnak.

De a legfontosabbat még ezzel sem mondtam el. Mert a legfontosabbról, amit tanulni lehetett tőle, nehezebb beszélni. Azt ugyanis szinte észrevétlenül, mert magától értetődően adta, sugározta magából. Az igazi szeretet nem látható, és nem hivalkodik. Éppen ezért Kavics közelében mindenki megértőbb, türelmesebb lett, mert „ráragadt” valami Kavics természetéből. Kire több, kire kevesebb, érzékenységének megfelelően. S hányszor kérdeztük meg magunktól csendben: vajon mennyi „ragadt ránk” Kavics szeretetének tágasságából és erejéből? Mert a legfontosabbra, amit Kavics sugárzott magából, ez a megfelelő kifejezés: szeretetének tágassága és ereje. Ez az, ami mindig közöttünk marad. Ez a szeretet mindenkit elfogadott és mindenkinek erőt adott a növekedéshez.

Mindenkit elfogadott, akiben a legkisebb csíráját is látta a növekedésnek, és végtelen türelme volt, mert tudta: a növekedés mennyi belső konfliktussal jár. Sosem értette a türelmetlen, követelőző tanárokat, akik nem értik, hogy a növekedéshez tér kell, és teret csak a szeretet teremt. És csak az a szeretet teremt teret, amelyik nem tolaikodó. Lao-cse, az egyik legrégebb kínai mester mondja, hogy az igazi bölcs nagyra nevel, és nem uralkodik. Kevesen vannak, akik úgy tudnak nevelni és vezetni másokat, hogy nem uralkodnak rajtuk. Kavicsnál ezt lehetett tanulni. Vajon mennyire sikerült ezt megtanulnunk, ellesnünk Tőle?

Kavics tágas szeretete mindenkiben látta és tisztelte az egyéniséget. A legnehezebben kezelhető és a legmakacsabb diákjait is megszelídítette, mert azt látta bennük, ami erősödni, növekedni akar. Mindenki egyéniségét tisztelte, de csak mosolyogva azon, aki csak elvből tiszteli mindenkiben az egyéniséget. Mert az egyéniség tisztelete nála sokkal mélyebbről, a természetéből fakadt, s mert ösztönösen tudta, hogy sokkal mélyebben kell hozzá ismerni és tisztelni az emberi lét konfliktusait, s hogy ez az ismeret elvekkkel nem helyettesíthető.

Kavics szeretete erőt adott a növekedéshez. Talán ez volt az, amit a legjobban szeretett és kifejezetten élvezett tanítványaiban: amikor látta, hogyan növekednek, hogyan sikerül legyőzniük a makacsul ellenálló nehézséget egy még nagyobb makacssággal. Amikor látta felcsillanni a szemekben az értelmet. Maga is csillogó szemmel tudott beszélni arról, ha még állni alig tudó „pótunokájának” hosszú küzdelem után sikerült végre kidobnia a labdát a rácsos ágyból, vagy ha tanítványának sikerült megoldania egy sokáig ellenálló feladatot: a növekedésnek, az akarat erősödésének örült csillogó szeme. S szemének ez a csillogása a legrosszabb pillanatainkban is erőt adott, és a saját erőnkre emlékeztetett mindannyiunkat, akik a közelében lehettünk. Ahogyan a temetésen több tanítványa is fogalmazott: nem búcsúznak, hanem köszönetet mondunk Kavics tanár úrnak mindazért, amit kaptunk tőle. Köszönetet mondunk azért, ami már mindörökké velünk marad, s amiért mostantól mi vagyunk a felelősek, hogy mindörökké itt maradjon közöttünk.

Részletek a Rátz Tanár Úr Díj odaítélésére való felterjesztés indoklásából:

A szegedi piarista gimnázium elvégzése után 1941-ben belépett a Piarista Rendbe, majd, miután a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen matematika-fizika szakos diplomát szerzett, 1947-ben pappá is szentelték. Az egyházi iskolák államosítása után pár évig lekipásztori teendőket lát el Budapesten, majd 1952-től tanít: előbb egy évet a Kossuth Lajos Gimnáziumban, majd tíz évig a Bagi Ilona Gimnáziumban. 1963-ban került a Fővárosi Fazekas Mihály Gimnáziumba, ahol 28 évig tanított. Ez alatt úttörő munkát végzett a speciális matematika tagozat beindításánál. A tagozatos tanterv kialakításánál és didaktikai-pedagógiai módszereinek kidolgozásánál is mértékadó

volt az, amit ő csinált saját osztályaiban. Részt vett a tagozatos tankönyvek megírásában és lektorálásában. 15 éven keresztül vezette a Fazekas Gimnázium matematikai munkaközösségét. Tanítványai sok kiemelkedő eredményt értek el a matematikai versenyeken, több mint húsz diákja nyert díjat az évek során a Nemzetközi Matematikai Diákolimpián. Az OKTV-n és a többi országos évfolyamversenyen még ennél is több tanítványa szerepelt sikeresen. Egykori diákjai ma Magyarország mellett Európa és Amerika legkülönbözőbb híres egyetemein tanítanak, komoly tudományos munkássággal rendelkeznek, és többen közülük itthon akadémikusok. Matematika tanárok egész generációját nevelte ki: több iskolában tanítanak egykori tanítványai, akik az ő szellemében nevelik diákjaikat a matematika szeretetére és egymás megértésére. Aktívan részt vett a budapesti pedagógusok továbbképzésében, hosszú ideig szerepet vállalt a tanárképzésben is mint a Szegedi Tanárképző Főiskola levelező hallgatóinak konzultációvezetője.

1991-ben nyugdíjba vonult, s ezzel párhuzamosan rendje az újra induló váci Piarista Gimnázium igazgatásával bízta meg, itt 1991-től tanít. Sok figyelmet fordított a vidéki, hátrányos helyzetű tehetségek gondozására. Bárhol is tanít, órái a humorral és örömmel végzett munka műhelyei.

Több mint húsz évig volt a Bolyai János Matematikai Társulat vezetőségének tagja, többek között az Oktatási szakosztály titkára, majd a társulat alelnöke. Évtizedekig részt vállalt az OKTV nem-tagozatos versenybizottságában. Több cikke olvasható *A matematika tanítása* c. folyóiratban és a *KöMaL*-ban. 1968-ban a Beke Manó díj második, 1983-ban az első fokozatát kapta. Megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát is.

2001-ben az első alkalommal kiosztásra kerülő Rátz Tanár Úr Életműdíjat – Urbán Jánossal együtt – Kőváry Károly kapta. Szinte halála napjáig tanított.